

PRZEDNIE (27) av

Pierwsze e jasne; -é, [-e].

sup nã(j)przedniéj (2); nã- (2), [n(a)j-]; -éj (1), -(e)j (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII w.

1. *Bardzo, nadzwyczaj; valde PolAnt; apprime, principaliter Cn (19) :*

a. *Z czasownikiem (4) :* Iedná páni mężá miáľá/ A przednie go miľowáľá *BierEz* O2v; *SienLek* 109; Niechayže [...] dworzánin nie chyta fie chyba zá to/ co ludzie w kim przednie chwałá *GórnDworz* E7; [Abyś łaská swá świętá sam raczył kierować Moje proste pioreczko i tak je sprawować, By twojej Boskiej chwały najprzedniej broniľo *Apolog* 6; *GilPos* 20].

W funkcji sup (1): ábowiem zámieľzáne z innym pokármem [mleko] fyé kázi: przednie Koźie/ po nim owcze/ á potym krowie *SienLek* 7.

b. *Z przymiotnikiem i imiesłowem (15) :* yľz ta panna byla uewľzytkych czlonkach przednye czudna *PatKaz III* 120v; thedy mą [!] oddáć zá ofiárę śniedną Pánu dzieľiáťá częľć Efá mąki przednie czyľtey [similam] nágniećioneý/ z czwártá [!] częľćiá Hinu oliwy. *BibRadz Num* 15/4, *Num* 15/9; Hiľzpan teź byl Quintilianus/ Orator y Philozoph przednie náuczony *BielKron* 280; Iź wrzody/ wyiáwľzy przednie ľzkodne/ lekárľtwy niemáię być draźniony. *SienLek* 38, 188; *GórnDworz* G7v, H3v; PRzednie mocny grunt ieľt Pan Bog náľz *ArtKanc* K6v; *GrabowSet* Fv, V4; A žeby z przygody iákiéý nieczęľnéý (czego Boże vchoway) wola iego przednie dobrá [voluntatem suam optimam *JanStat* 87]/ ku rozmnożeniu króľeľtwá náľzého y Rzeczypoľpolitéý przyľtoľowána/ nie byľá ľpofobem iákimkolwiek zľamána/ áľbo ofzpecona: ninieýľzym Liľtem w ľłowie náľzym Króľeľwľkim obiecuiemy/ [...] Iź [...] *SarnStat* 979; [gdy to [że ma majętność rozdać ubogim] wľyľzál/ sľtaľ się barzo ľmutny/ Bo byl przednie bogaty. *MurzNT Luc* 18/23 (Linde)].

W funkcji comp i sup (3): Ku ľtrawieniu lepáľ trudne mięľo koźie/ woľowe/ ielenie: á przednie zľe kozľowe/ po tym Báránie/ Bykowe/ á owľzeyki ľtáre. *SienLek* 9; Zľe mleko źimne/ á zwľáľzczá źimnym źoľádkom/ á przednie zľe tym ktorzy ograźki ćierpią. *SienLek* 9, 8.

W przeciwstawieniu: »przednie ... mniej« (1): Miedzy ľtáremi mięľý/ przednie zľe Záięcze/ [...] á mnieý zľe Woľowe albo Báránie. A wľzákoź poľpolicie wľzyľtko ľtáre niedobre. *SienLek* 8.

W charakterystycznych poľázeniach: przednie baczny, [bogaty], chwalny, cudny, czysty (2), dobry, mądry, mocny, nauczony, pewny, pręťki, szkodny, wľadnýcy, zľy (3).

2. *Przede wszystkim, gľównie; inprimis JanPrzyw, Cn; cumprimis, praecipue Cn (6) :* Spráwiwľzy tedy ták zacné rzeczy ná świećie/ y ná ľtolicy Króľeľwľkiéý ľpokoynie vľiadľzy: do czegóź maľz W.K.M. tego ľczęľćia wielkięgo napředniéý vzyć [!] iedno do napráwy w Rzeczypoľpolitéý áľbo Correctury praw? *SarnStat* *3; zľożyľĩmy Séym koronny iáko dla innych potrzeb koronnych/ ták przednie dla tego: ábyľĩmy [...] *SarnStat* 12 [idem [Konst 1550 1v, *HerburtStat* 7 (Linde)]]; *SkarKaz* 455a [2 r.]; Vľáďzenie náľzey Rzeczypoľpoliteý napředniéý ľię ná religieý/ ktora ku Bogu ieľt/ wľpiera *SkarKazSej* 680b; [Poľt nienależy ná brákwániu pokármow/ áľe ná miernym ich vzywániu [...]: á przednie ná tym/ iáko/ á dla czego to kto czyni. *HerbOdpow* Rr5; A przetoź o nim godziľo ľie wiedzieć temu narodowi napředniéý / dla kthorego byl poľány ku ich zľáwieniu. *GilPos* 81].

Połączenie: »przednie ... toż [= *na drugim miejscu*]« (1): Nie trzymamy tego z nowemi mistrzmi/ áby fię dla náuki kościoły przednie budowály. Przednie fię dla ołtarzá y ofiáry/ y dla modlitwy buduią: toż dla náuki. *SkarKaz* 455a.

3. *Bardzo dobrze; formaliter BartBydg* (2) : *BartBydg* 244; aczkolwiek ty wilkości [złe] będącz zmiełzane w żyłach/ łamem pułzcżaniem krwi wypływaią przednie *FalZioł* [*7]v.

Synonimy: 1. *barzo, mocnie, silnie, wielce, wielmi*; 3. *dobrze*.

Cf **NIEPRZEDNIE**

ZCh